

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan 2024 yılı işgücü istatistiklerine göre, Hakkâri ilimiz, ülke genelinde en yüksek işsizlik oranına sahip il olarak öne çıkmaktadır. Ülke genelindeki işsizlik oranı %8,7 iken, Hakkâri'de bu oran %18,3'e ulaşmıştır. Bu oran, sadece ülke genelinde değil, aynı zamanda Doğu Anadolu Bölgesi'nde de en yüksek seviyeye çıkmıştır. Geçtiğimiz yıllarda Burdur ve Kastamonu gibi iller %14 civarında işsizlik oranlarına sahipken, 2024 yılında Hakkâri, en yüksek işsizlik oranına sahip il olmuştur. Van (%16,7), Muş (%13,1) ve Bitlis (%11,4) gibi çevre illerle karşılaştırıldığında da Hakkâri en yüksek işsizlik oranına sahip il konumundadır.

Bu yüksek işsizlik oranı, Hakkâri'nin sosyo-ekonomik yapısını derinden etkileyerek, bölgenin kalkınma potansiyelini sınırlamaktadır. Aynı zamanda, işsizlik oranının bu kadar yüksek olması, bölgedeki çalışma yaşamının yapısal sorunlarını da gözler önüne sermektedir. Hakkâri'deki işsizlik sorununun sebeplerine dair alınan tedbirler, istenilen düzeyde çözüm üretmekte yetersiz kalmakta ve bu da bölgesel kalkınmayı engellemektedir.

Hakkâri'deki işsizlik oranının yüksek olmasının başlıca sebeplerinden biri, bölgedeki siyasal sorunlardır. Çatışmaların ve toplumsal barışa dair endişelerin devam etmesi, bölgede yatırım yapılmasını engellemektedir. Devletin güvenlik harcamalarına ayırdığı büyük bütçeler, bölgenin ekonomik kalkınma projelerinin önüne geçmekte, bu da bölgedeki işsizlik oranının artmasına yol açmaktadır. Hükümetin, Kürt sorununa kalıcı ve demokratik bir çözüm bulmak konusunda gerekli adımları atmaması, bölgedeki ekonomik koşulları daha da olumsuz hale getirmektedir. Demokratik bir çözüm süreci, bölgedeki toplumsal kaygıları ortadan kaldıracak ve yatırımların önünü açacaktır. Ancak, hükümetin barışçıl bir çözüm konusunda gerekli adımları atmaması, işsizlik oranlarının yüksek seyretmesine neden olmaktadır.

Hakkâri'deki işsizlik oranının düşürülmesi için atılması gereken öncelikli adımlardan biri, sınır ticaretinin geliştirilmesidir. Hakkâri'nin, İran ve Irak ile sınır komşusu olması, potansiyel olarak büyük bir ticaret fırsatı sunmaktadır. Ancak, gümrük altyapısının eksikliği ve bürokratik engeller, bu potansiyelin kullanılmasını engellemektedir. İktidar, sınır kapılarını modernize ederek, gümrük işlemlerini kolaylaştırmalı ve ticaretin önündeki engelleri kaldırmalıdır.

Aynı zamanda, bölgenin lojistik altyapısı iyileştirilmeli ve ticaret merkezleri oluşturulmalıdır. Bu adımlar, Hakkari'nin ticaret kapasitesini artıracak ve çalışma yaşamı için istihdam fırsatları yaratacaktır.

Tarım ve hayvancılık sektörü de Hakkari'nin ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, geleneksel yöntemlerle yapılan tarım, modern tekniklerden uzak kalmakta ve verimlilik düşmektedir. Su varlıklarının sınırlılığı ve yetersiz destekler, bu sektördeki verimliliği olumsuz etkilemektedir. Hükümet, tarım sektörüne yönelik modernizasyon projelerini hızlandırmalı ve çiftçilere yönelik eğitimler vermelidir. Ayrıca, hayvancılık sektöründeki desteklerin artırılması ve verimliliğin yükseltilmesi için çeşitli teşvikler sunulmalıdır. Ancak, hükümetin bu sektördeki desteklerinin yetersizliği, tarım ve hayvancılıkla geçinen birçok yurttaşın işsizlikle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Sanayi yatırımlarının eksikliği, Hakkari'deki işsizlik sorununu derinleştiren bir başka faktördür. Sanayi tesislerinin bulunmaması, üretime dayalı istihdam fırsatlarını kısıtlamaktadır. Hakkari'nin sanayi altyapısının eksik olması, bölgeye yatırım yapmayı düşünen girişimcilerin ilgisini çekmemektedir. Hükümetin, Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) kurarak, sanayi yatırımlarını teşvik etmesi gerekmektedir. Bu tür yatırımlar hem bölgedeki işsizliği azaltacak hem de bölgenin ekonomik yapısını dönüştürecektir. Ancak, mevcut teşvik politikalarının yetersiz olması, Hakkari'nin sanayi yatırımlarından yeterince faydalanamamasına neden olmaktadır.

Mesleki eğitim kurumlarının sayısının artırılması ve bölgeye özgü meslek edindirme kurslarının yaygınlaştırılması da işsizlik sorununa çözüm bulmada önemli bir adımdır. Ancak, Hakkari'deki mesleki eğitim kurumlarının sayısı yetersizdir ve bölgenin ihtiyaçlarına uygun eğitim programları oluşturulmamaktadır. Hükümet, bu sorunu çözmek için İŞKUR ve Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde meslek edindirme kursları açmalı ve bölgenin taleplerine uygun mesleki eğitim programları geliştirmelidir. Bu, bölgedeki iş gücünün niteliklerini artıracak ve işsizlik oranlarını azaltacaktır. Ancak, hükümetin mesleki eğitime yeterince yatırım yapmaması, bölgedeki işsizliğin yüksek kalmasına neden olmaktadır.

Kadın istihdamı, Hakkari'deki iş gücü yaşamının diğer bir önemli sorunudur. Kadınların iş gücüne katılım oranı, erkeklere kıyasla oldukça düşüktür. Bu durumu değiştirmek için bakanlıkların kadın girişimciliğini destekleyecek programlar geliştirmesi gerekmektedir. Ancak, hükümetin kadın istihdamını artırmaya yönelik özel teşvikler geliştirmemesi, bu sorunun çözülmesini engellemektedir. Hakkâri gibi dezavantajlı bölgelerde kadınların iş gücüne katılımını artırmak, toplumsal cinsiyet eşitliğini gidermek adına önemli bir adımdır. Ancak, mevcut politikaların bu yönde yetersiz kaldığı açıktır.

Hakkari'deki işsizlik sorununa yönelik çözüm önerilerinin birçoğu, hükümetin ekonomik kalkınma ve istihdam politikalarındaki eksiklikleri ele almayı gerektirmektedir. İktidarın, bölgenin kalkınmasını engelleyen yapısal sorunlara yönelik daha etkin politikalar geliştirmesi ve işsizlik oranlarını azaltmak için somut adımlar atması gerekmektedir. Ancak, şu anki durumda hükümetin attığı adımların yetersiz kaldığı ve bölgedeki işsizlik sorununu çözmek için daha kapsamlı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği açıktır.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri'de tarım sektöründeki verimliliği artırmak için hangi modernizasyon projeleri planlanmaktadır?
2. Tarım sektöründeki su varlıkları sınırlılığı sorununa yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?
3. Hakkâri'deki çiftçilere yönelik eğitim programları ne sıklıkta yapılmaktadır?
4. Hayvancılık sektöründeki desteklerin artırılması için hangi teşvikler sunulacaktır?
5. Tarım ve hayvancılık sektörüne yönelik olarak Hakkâri'de yapılacak yeni yatırımlar hakkında bir planlama var mıdır?
6. Hakkâri'deki yüksek işsizlik oranı göz önünde bulundurulduğunda, tarım sektörü bu sorunun çözümüne nasıl katkı sağlayabilir?